

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни / освітнього компонента	ОНОМАСТИКА
Освітня програма	014. «Середня освіта, (Українська мова і література), Психологія»
Компонент освітньої програми	вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська
Викладач	Мушировська Наталія Володимирівна, канд. філол. наук, доцент
CV викладача на сайті кафедри	https://www.rshu.edu.ua/kafedry-if/kafedra-umipkfsk/sklad-kafedri-umipkfsk/121-personalii/785-mushyrovska-nataliia-volodymyrivna
E-mail викладача	nataliia.mushyrovska@rshu.edu.ua

Мета курсу – висвітлити характерні ознаки пропріативів, закономірності розвитку і функціонування власних назв у структурі української мови, ознайомити з особливостями структурування українського ономастикону, окреслити аспекти його дослідження, основні підходи і методи наукових досліджень власних найменувань у сучасній філологічній науці.

Завдання:

- з'ясувати особливості власних назв у лексичній системі мови;
- засвоїти принципи розрізнення онімів та апелятивів на основі їхніх функцій;
- простежити закономірності виникнення і функціонування онімів у мові й мовленні;
- окреслити багатство онімів українського народу, зрозуміти традиції іменування українців, окреслити роль власних назв у гуманітарній та суспільній парадигмах;
- зрозуміти проблеми онімної термінології;
- продемонструвати можливості когнітивної ономастики, літературно-художньої та фольклорної ономастики в інтерпретації онімів;
- виробити вміння фіксувати, систематизувати й аналізувати пропріативи, а також вирізняти й аналізувати ономастичні одиниці у текстах різних видів, укладати елементарні

ономастичні словники.

Перевагами дисципліни є те, що у процесі її засвоєння у здобувачів вищої освіти формуються такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та усвідомлення специфіки професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології під час професійної діяльності.

Фахові компетентності:

ФК 4. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти, практиці навчання української мови й літератури.

ФК 5. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК 9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища.

ФК 10. Здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.

ФК 12. Здатність виконувати власне дослідження (проект), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ФК 15. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.

Згідно з освітньо-професійною програмою після вивчення дисципліни здобувачі мають демонструвати такі **програмні результати навчання:**

ПРН 2. На основі знань із лінгвістичних дисциплін та історії української мови здатний використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії української мови в ЗЗСО; здатний інтерпретувати й зіставляти мовні явища, виконувати різні види лінгвістичного аналізу; вільно володіє нормами української мови, навичками автоматичного грамотного письма, навичками текстотворення в усіх функційно-стильових різновидах сучасної української літературної мови відповідно до комунікативної мети та за допомогою стилістичних ресурсів національної мови; здатний демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетентності в процесі фахової і міжособистісної комунікації, вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень.

ПРН 4. На основі знань із фундаментальних та професійно зорієнтованих дисциплін здатний використовувати когнітивнодискурсні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіє методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПРН 5. На основі знань із фундаментальних та професійно зорієнтованих дисциплін, а також практичної підготовки здатний застосовувати профільні знання у розробці уроків, проектувати зміст уроків, пізнавальну діяльність ЗО, реалізацію міжпредметних зв'язків; діяльність предметного гуртка, факультативу, створювати елективні курси; аналізувати підручники, посібники, дидактичні матеріали, методичну літературу з метою проектування цілісного навчально-виховного процесу.

ПРН 8. На основі знань із фундаментальних та професійно зорієнтованих дисциплін володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови (лінгвістичний,

мовленнєвий, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах; ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-діловій сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРН 9. В умовах педагогічної діяльності на основі обізнаності із елементами теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації здатний здійснювати власні емпіричні дослідження (проекти), узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо); застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ПРН 10. В умовах педагогічної діяльності уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати сучасну наукову інформацію, укладати бібліографію, використовувати комп'ютерні технології.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- основні ознаки онімів і закономірності їх творення;
- теоретичні засади, традиційні й новітні підходи вивчення пропріативів;
- історію становлення українських ономастичних студій, діяльність головних ономастичних осередків, шкіл;
- умови формування українського онімного простору та функціонування різних видів власних найменувань (антропонімів, топонімів, ергонімів, гідронімів, космонімів тощо);

вміти:

- виокремлювати оніми в лексичному складі мови та в різних видах текстів, розрізняти функції онімів та апелятивів;
- аналізувати особливості українського антропонімікону;
- збирати онімний матеріал (мікротопоніми, антропоніми, ергоніми та ін.) на певній території (одного населеного пункту, кількох вулиць), описувати особливості мовного ландшафту;
- аналізувати оніми з погляду різних ознак (твірна база, структурно-словотвірні та парадигматичні особливості, етимологія, функціональний, лінгвокультурний аспект);
- визначати роль і місце пропріативів у пізнанні мовної картини світу, культури народу;
- розуміти значущість онімів та аналізувати їхню роль у художніх та фольклорних текстах.

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ ОНОМАСТИКИ

Тема 1. Ономастика як галузь мовознавчої науки, її основні напрямки.

Тема 2. Специфіка онімів у порівнянні з апелятивами.

Тема 3. Когнітивна ономастика, її проблематика.

Тема 4. Літературно-художня ономастика, її місце у загальній ономастиці.

Тема 5. Специфіка досліджень з фольклорної ономастики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРА ОНІМНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Тема 6. Українська антропоніміка як галузь ономастики, її проблематика.

Тема 7. Українська топоніміка в контексті ономастичних студій.

Тема 8. Дериваційні та функціональні особливості онімів.

Тема 9. Методика ономастичних досліджень.